

מסורת הש"ס

ז. דיני ממונות בשלשה פרק ראשון סנהדרין

עין משפט
נר מצוה

נדר א מ״י פכ״ז מהל' סנהדרין הלכה ד סמג עשין קז טו״ע ח״מ סימן יב סעיף ג:
נזה ב מ״י פכ״ז מהל' ת״ת הלכה ה סמג עשין יב ובטור וט״ע י״ד סימן רמו סעיף יט:

גו ג מיי פ"ג מהלכות
 תשובה הלכה ה:
 גז ד ה ו מיי פכ"ג
 מהלכות סנהדרין הל'
 ח ט סמג עשין קז טוש"ע
 ח"מ סימן ח ס"ב:

תורה אור השלם

1. וְרָא אֶהָרָן וּבָנָיו מִזֹּחֶם
 לִפְנֵי הָאֵל וְאֶהָרָן וְיִצְחָק
 וְגַלְיָה לֵמֹר: שְׂמוֹת לֹב הֵן
 2. רָאָה יְיָ וְהִשְׁמִיעַ לָמַעַ
 נִגְלֹתָי מִן הָאֵל וְהָאֵל
 אָמַר: כִּי אֵלֶיךָ אֶשְׁרֶה
 בְּכֹן הָרִבָּה: אֵיכָה כֵּן
 3. פִּטְוֵר מִיֵּם רִאשִׁית
 הַשָּׁנָה וְלִפְנֵי הַתְּהֵלֶךְ הָרִבִּי
 4. מִשְׁלֵי דִן עַל שְׁלִשָּׁה
 5. פִּשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל
 אֲרֵבֶּתָה לֵאמֹר: אֲשָׁנֹבֵעַ
 מִמֶּרְסֵךְ בִּקְפָּה צִדִּיק וְאִבְיוֹן
 6. בְּעִבְרוֹ עֲלֵיהֶם: מִסּוּם בִּ
 7. וְקָם רֹשְׁעִים: מִשְׁלֵי דִן
 8. בְּרֵשֶׁת: מִשְׁלֵי דִן עַל
 9. אֵת אֵת דִּקְרָר הָזֶה
 10. תַּעֲשֶׂה וְאֶחָד אֵלֵיהֶם
 11. הָזֶה עֲשֶׂה וְאֵת כָּל הָזֶה
 12. הָזֶה עַל מִקְוֵה יָבֵן
 13. שְׂמוֹת יָהּ כֵּן
 14. בְּשֻׁלְחָתִים: מִפֶּן
 15. תִּקְרָאוּ וְתִשְׁכַּחְתֶּם דִּים
 16. לֵאמֹר: הִנֵּה הִלָּתִי יָהּ
 17. אֵשׁ שְׁלֹמֹה אֲשֶׁר
 18. הִגִּיד לִי וְאֵלֶיךָ לְחַמִּי
 19. גִּדְּדִיתָ עֵלַי:

9. וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שָׁם
וּדְבַרְתִּי אִתָּךְ מֵעַל
הַכְּבֹרֶת מִבֵּין
הַכְּרִיבִים אֲשֶׁר עַל
אֵזֶר הַזֶּה
וְעָדַת אֵת כָּל אֲשֶׁר
אֵצֶדָּה אוֹתוֹךְ אֶל
יִשְׂרָאֵל: שְׁמוֹת כֹּה
כִּבְּ
10. וְהִבִּיתִי אֲשֶׁר בְּגָד
הַמֶּלֶךְ שְׁלֵמָה לִּי שְׂשִׁים
אֲמָה אֲרָכּוֹ וְעֶשְׂרִים
רָחְבוֹ וְשִׁלְשִׁים אֲמָה
קוֹמָתוֹ: מִלִּים א ו ב
11. כֹּה אָמַר יְיָ הַשִּׁמְשִׁי
כִּסְאִי וְהָאָרֶץ רוֹבֵם רִגְלִי
אֵי יוֹהֵב בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנוּ לִי
וְאִי הוּא מְקוֹם מִנְחָתִי:

- ישיעהו סו א
12. כְּרִמִּים שָׁמַע וְעִבְדָּתָּ
וְיֵין לֹא שָׁתֵּתָה וְלֹא
תֵּאֵר כִּי תִאֲכַלְךָ
הַתְּלַת: דְּבָרִים כֹּחַ לֹט
13. תִּכְיֵן בְּקִץ לַחֲמָה
אֲנִיָּה בְּקִצּוֹר מֵאֲכִלָּה:
מִשְׁלִי ו ה
אֲנִי בְּקִץ בִּן מִשְׁבֵּל
נִרְדָּם בְּקִצּוֹר בִּן מִבְּשִׁי:
מִשְׁלִי י ה
15. מִזְמוֹר לְאֶסְקָף אֱלֹדִים
נָצַב בְּעֵדֹת אֵל בְּקִרְבֵּן
אֱלֹדִים שֹׁמֵר:
אֱלֹדִים שֹׁמֵר:

תהלים פב א
16. מִשׁוֹר עֲנִיִּים מֵאַנְקָת
אֲבִיּוֹנִים עֲתָה אֶקוּם
יֹאמֶר יי אֲשִׁית בִּשְׁעֵ
יִפְיחַ לוֹ: תהלים יב ו
17. אֵל תִּגְדֹּל דָּל בִּי דָל
הוּא וְאֵל תִּדְבָּא עֲנִי
בְשַׁעַר: בִּי יי קִיב
רִיבִם וְקִבַּע אֶת קִבְעֵיהֶם
נִפְשׁ: מְשַׁלִּי כֹכ כֹכ-כֹּג

מאזל למימר להו. ברישא אי דינא צעיתו אי פשרה צעיתו דפתחין להו בפשרה: היינו ח"ק. דלמרא נגמר הדין אי אמה רשאי לצאוע הא ממקודם גמר דין רשאי לצאוע וה"ר רשות הוא: אינא צייניו מזה. להזכיר פשרה לת"ק ליכא מזה: אינא צייניו משתמע דבריהם. לת"ק אפילו שמע דבריהם רשאי לצאוע עד שיגמר הדין ויאמר זה זכאי וזה חייב לר"ש בן מנסיא משתמע את דבריהם וידעת להיכן נוטה לעצ"ג דלא נגמר אין רשאי לצאוע: מקרא זה. וצאוע בך: אלא נגמד מעשה העגל. שעשה אהרן פשרה ציוו לצין עצמו והורה היתר

בנגד מעשה העגל. אקרא דמורה
אמת קאי כדכתיב בסיפיה
ורוצים השיז מעון שהיא להם תקנה
כדמסיק: **אלא** על דברי תורה.
והוא דלמרינן פירקן במה מדליקין
(שבת דף לה.) ששואלינן ומה
באמונה ואח"כ קצעת עמים למורה
התם באלם שעוסק בתורה מיירי
אלא שלא קצע עמים והכא מיירי
בשלא עסק כלל אי נמי שואלים לו
מתחילה על משא ומתן באמונה ומ"מ
יקבל דינו מתחילה על דברי תורה
והכי דריש ליה לקרא תחלה גילוי דינו
במה שנטשו מדברי תורה^(*)

לגודא דגמלא. וה"ק פוטר מים
דהיינו גודא דגמלא שפוטרת את
האדם מן המים כך הוא ראשית מדון:
שאינו

לית דינו של אדם נידון אלא
מִרַב הוּנָא הָאִי תִּיגְרָא דְּמִיָּא
יִישָׁא אִמְר דְּמִי לְגִוּדָא דְּגַמְלָא
א"א סִמֶּן: הָהוּא דְּהוּה קֶאֱמֵר
אָהָא א"ל שְׂמוּאֵל לִרְבִּי יְהוּדָה
יִינִי הָהוּא דְּהוּה קֶאֱמֵר וְאִזִּיל
יְהוּדָה: קֶרָא כְּתִיב ⁴כֹּה אִמְר
יִבְנוּ הָהוּא דְּהוּה קֶאֱמֵר וְאִזִּיל
ל לִרְבִּי יְהוּדָה קֶרָא כְּתִיב ⁵כִּי
דְּהוּה קֶאֱמֵר וְאִזִּיל דְּאִזִּיל מְבִי
א"ל שְׂמוּאֵל לִרְבִּי יְהוּדָה קֶרָא

- ים ההוא דהוה קאמר ואיל
יהודה קרא כתיב ⁷ בעצלותם
רא ⁸ דרחיצנא עליה ⁹ אדייה
גם איש שלומי אשר במחתי
עזיזא אפותיא דספסירא
יותין גרמידי לא סגי לן אמר
לך שם ודברתי אתך מעל
כאן עשרה ¹⁰ וכתיב ¹¹ והבית
ועשרים רחבו ושלשים אמה
סאי והארץ הדום רגלי איזה
וורו לישנא דכנושי הוא אמר
גור רב אחא בר יעקב אמר
אכלה רב אחא בריה דרב
אמ"ת מזמ"ן ירא"ה סימן:
יכל דיין שדן דין ¹² אמת
יכלה יורה קודש דין ¹³ קדש

ה'ים נצב בעזרת אל בקרב
מיתו גורם לשכינה שתסתלק
ם עתה אקום יאמר ה' וגו'
הכל דיין שנוטל מזה ונותן
שו שנאמר ¹⁷ אל תגזול דל כי
בם וקבע את קובעיהם נפש
ויונתן ¹⁸ לעולם יראה דיין
גיהנם פתוחה לו מתחתיו
שנאמר

תה וחליט : ולצמוף. צצהמ"ק היה גבוה
וכו : עפה אקום. אסתלק משער צ"ד :
מטמו

”מצוה למימרא להו אי דינא בעיתו אי פשרה בעיתו היינו תנא קמא איכא בינייהו מצוה רבי יהושע בן קרחה סבר מצוה ת”ק סבר רשות היינו דר”ש בן מנסיא איכא בינייהו משתשמע דבריהן ואתה יודע להיכן הדין נוטה אי אתה רשאי לומר להן צאו ובצעו ופליגא דרבי תנחום בר חנילאי דאמר רבי תנחום בר חנילאי לא נאמר מקרא זה אלא כנגד מעשה העגל שנאמר ויורא אהרן ויבן מזבח לפניו מה ראה א”ר בנימין בר יפת א”ר אלעזר ראה חור שזוכו לפניו אמר אי לא שמענא להו השתא עבדו לי כדעבדו בחור ומיקיים בי ²⁶ אם ייהרג במקדש ה’ כהן ונביא ולא הויא להו תקנתא לעולם מוטב דלעעבדו עגל אפשר הויא להו תקנתא בתשובה דהיו טמאי ³ פומיז מים ראשיית מדיו מאי דרשו

בִּיה כְּדֹר הַמִּנְנוֹת (דָּאמֵר רִב הַמִּנְנוֹת יֵאָר ר
עַל דְּבָרֵי תוֹרָה שֶׁנֶּאֱמָר פּוֹטֵר מִן רֵאשִׁית מִדּוֹן
לְצִנּוּרָא דְּבִיקָא דְּמֵיא כִּיּוֹן דְּרוּחַ רוּחַ אֲבִי
כִּיּוֹן דָּקָם קָם: שְׁמַעִי וְשֵׁתִי) שְׁבִיעַ זְמִירוֹת
וְאִיל מִטְבִּיחַ דְּשְׁמַעִי וְאִדְשִׁי חֲלָפָה בִּישְׁתִּיה
קָרָא כְּתִיב פּוֹטֵר מִן רֵאשִׁית מִדּוֹן רֵישׁ מֵאָה
אֶתְרֵתִי תֵּלֶת גִּבְבָּא לֹא מִיקְטֵל אִ"ל שְׁמוּאֵל ל
ה' עַל שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל אֲרַבְעָה לֹא א
שֶׁב בִּירִי לִשְׁלֹמֹנָה וְחֲדָא לְעֶבֶד בִּישׁ אִ"ל שֶׁ
שְׁבַע יְפֹל צְדִיק וְקָם (וְרַשְׁעִי יְפֹל בֶּאֱחָת) הָה
דִּינָא שְׁקֵל גְּלִימָא לִיזְמֵר זִמְרָא וְלִיזִיל בִּאוּרְחָא
כְּתִיב וְגַם כָּל הָעָם הַזֶּה עַל מִקְוֵמוּ יִבָּא בִּי
הֵיא נִימָא וְדִיקוּלָא שְׁפִיל אִמֵּר לִיה שְׁמוּאֵל ל

ימך המקרה וגו' ההוא דהוה קאמר ואזיל לגויזיה וקם א"ל שמואל לרב יהודה קרא כתבו וגו' ההוא דהוה קאמר ואזיל כי רחימתי שכיבן השתא דלא עזיזא רחימתין פוריא בר רב הונא קראי כתיבי מעיקרא כתיב ⁹ ונועה הכפורת ¹⁰ ותניא ארון תשעה וכפורת טפח דאשר בנה המלך שלמה לה' ששים אמה אר קומתו ולבסוף כתיב ¹¹ כה אמר ה' השמים בית אשר תבנו לי וגו' מאי משמע דהאי לא רב נחמן אמר קרא ¹² ויין לא תשתה ולא מהכא ¹³ תכין בקיץ לחמה אגרה בקציר איקא אמר מהכא ¹⁴ אוגר בקיץ בן משכיו אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן לאמיתו משרה שכינה בישראל שנאמר ¹⁵ אלהים ישפוט וכל דיין שאינו דן אמת לבישראל שנאמר ¹⁶ משוד עניים מאנקת אבי ואמר רבי שמואל בר ¹⁷ (נחמן) אמר רבי יוחנן לזה שלא כדון הקדוש ברוך הוא נוטל ממנו דל הוא ואל תדכא עני בשער כי ה' יריב ואמר רבי שמואל בר נחמני אמר רב עצמו כאילו חרב מונחת לו בין ירכותיו

ה שכינתו בעשרה טפחים סמוך לקרקע ועוד באורך הכפורה
להם אחזה בית אשר תבנו לי שתוכל שכינתי להיות מזוהמת

מלווה למיחר לבו. ברישא אי דינא זע
מקודש גמר דין רשאי לבזוע וה"ל
לח"ק אפילו שמע דברייה רשאי לבזוע
אע"ג דלא גנמר אי רשאי לבזוע:
לעזמו לעשות להם את העגל: ויבן
מוצב. הבין משהו לפניו שהרגו
את חור על שלל עשה להם: אהרן
כן ונציל הים: ולא הוילא אהרן
תקנתא. דהא סופן לעשות כן בזכריה
בן יהודה ויחרב בית המקדש על כך:
והני סנאי. דלית להו משתשמע
דברייה אי אהה רשאי לבזוע: האי
פוער מים מאי דרשי ביה: סהילס
דינו. לעמיד לבא: על דברי מורה.
שלל עסק בצורה: פוער מים.
סחבור המורה מוולני הוא ארמס.

הגהות הב"ח

ללימוד דבידקא. כשהנהר גדל
פעמים שהוא יוצא לשדות שעל אגפיו
ריוני ונורים ולינורום הנונים ואם אינו

מוסף רש"י

מִיִּשְׁרָאֵל מִן־הַיָּם הַיָּבֵשׁ כִּי־נִכְרַם לְפָנֶיךָ מִיִּשְׁרָאֵל
וּמִיִּבְרָאֵל דּוֹמֵה לְפֹטֶר מִים. פֹּטֶר פֹּחַם
כְּמוֹ פֶּטֶר רֶסֶס (שְׁמוֹת ז':) לְגֹדֵל
דְּגַמְלָה. דְּפִין חָלָשׁ גֶּשֶׁר בְּתַחֲמִילָה
כְּשֶׁדּוֹרֶסֶין עֲלֵיהֶם מִנְעָנְעוֹת וְסוֹף
מִתְחַקֵּקוֹת וְנִקְצְעוֹת בְּמִקְוִינָם וְהִכִּי נִמִּי
כְּשֶׁאֲדָם מִרְצֵה בְּקִטְעוֹת מִתְחַקֵּק וְכֹאֵה.
וְלֹא מִקְרָאֵל נִפְקָא: עוֹצִיָּה דְשִׁמְעֵ
וְאִיִּזִּי. אֲשֶׁרִיזוּ שְׁמוֹעַ חֲרַפְתּוֹ שִׁוְקָתָהּ
וּמִרְבִּיל בִּכְךָ. וְאִלִּישׁ כְּמוֹ דֵּשׁ דֵּשׁ
(גִּיטִין דף ע"ו:.) חֲלֹפֶה בְּיִשְׁסִיָּה מֵאָה.
הִלְכוּ לֵהֶם בְּשִׁמְקֵתָהּ מֵאָה רְעוֹת שְׁהִיוּ
בְּאוֹת עֲלִיו עַל הַהֲגֵר: פֹּטֶר מִים.
חִילָת דִּירוּ. לִיּוֹס דִּיקָן.
חִילָת בְּתִיבּוֹת שְׁעִלֵי מִפְּנֵי
הַלָּא עֲקַבְתָּ מִפְּנֵי
(דְּוִשִׁין ז':) פֹּטֶר מִים.
פִּדְיוֹן עַל מוֹרֶה, אֲרִישֵׁת
הָאֵל מִלֵּוֹת דִּירוּ.
אֵין מִן מֵלֶה מוֹרֶה, דְּלִמִּי
כִּי לֹא אֵלֵּהּ.
שִׁיִּס (קִדְּוִשִׁין ז':) אִירוּן
שְׁמִינֶה. גִּבּוֹחַ, דְּלִמִּי
כְּשֶׁמֶלֶךְ וְתָלִי קוֹמָתָהּ, וְכִמִּי
זֶה שֶׁשֶׁ עֲפִסִּים (סוֹכָה ז':)
לִתְּגוּלָּה דִּלְכִּי
וְרֹא. אֵל מְלֹכִי בִּי הַמֶּלֶךְ
בְּעִצּוֹר שֶׁאֵל דִּלְכִּי וְאֵין לוֹ
לִנְעוֹמֵךְ עֲדֵךְ (תְּשִׁלִּי כ"ב
כ"ב).

רבינו חננאל

אשרי תלם גנבא לא מיקטיל. כלומר
אם עובר אדם עבירה פעמים ושש
ולא בזה עליו פורענות אל יאמה
לאחרי תלת גנבא לא מיקטיל וסופו
ללקות באחרונה: שב צירי לשלמנא.
שבע צורות כרויות לרגלי איש שלום
ומנוחם יעלל: וזה צירא לעציד ציט.
לעשה רשע: סיפול. במקלה ראשונה
הבאה לו: דמצי דינא שקלו גלימי'.
מי שנטלו צ"ד טליתו לפורעה לאחר:
ליומר וטיוול. הואיל ודין אמת דנו לא
הפסיד כלום אלא גזילה הואילו מידו:
כל העם הוה. ציתרו כתיב ומשמע לא
שנא וזכאי ולא שייב כולן במשמע:
היא יניימו וידעוהו שפיל. כשהאשה
מנמנמת הסל שבע ראשה שפיה נומנת
בו פילכה ומלאכת ידיה בו שפיל כלומר
מתוך שהיא עטילה אין מלאכתה ניכרת.
וכולן משלות הן: אדייה לגזיויה וקס.
הרים אגרופו עלי ועמד לנגדי:
רחימסין הוה עזיוא. כשהבחימו היתה
עזה ציני לאשתי: אפוסיא דספסירא
סצינן. על רוח הסיף היינו סוככים
שנינו: עא רמז קן. לא ד לנו: כהי כן
עשרה. גובה מן הקרקע הרי שהקצ"מ
שלשים אמה ואורכו ששים וכשחטאו נא